

Juryrapport

Kinderboekenonderzoek 2016

Juryrapport Kinderboekenonderzoek 2016

Inleiding

De Bond tegen vloeken vraagt aandacht voor goed en respectvol taalgebruik. Grove vloeken en scheldwoorden passen volgens de Bond niet in een kinderboek. De kracht van woorden is niet te onderschatten. Het is belangrijk dat kinderen in aanraking komen met respectvol taalgebruik. Kinderen zijn beïnvloedbaar en volgen voorbeelden gemakkelijk na. Citaat van een leerling tijdens een gastles van KlasseTaal (onderwijsafdeling van de Bond tegen vloeken): *Als je veel grove woorden leest, lijkt het alsof ze gewoon zijn.*

De Bond tegen vloeken voert jaarlijks in de maanden september en oktober een Kinderboekenonderzoek uit. Het onderzoek beperkt zich tot de boeken die door de Stichting Collectieve Propaganda van het Nederlandse Boek (CPNB) genomineerd zijn voor een prijs (Gouden Griffel) of die een bijzondere waardering (Vlag en Wimpel) hebben ontvangen.

Uit onderzoek blijkt, dat 99% van de ouders hun kinderen corrigeert, wanneer ze ruwe woorden gebruiken. Het is bekend dat ouders en opvoeders via de Kijkwijzer gewezen wordt op de aanwezigheid van grove taal in tv-programma's en films. Bij kinderboeken ontbreekt een dergelijke signalering. Het kinderboekenonderzoek van de Bond tegen vloeken heeft als zodanig een signaalfunctie.

Aan het onderzoek werken verschillende juryleden mee. Zij screenen de boeken op vloeken en alle andere grove taal. Het is niet de bedoeling om een literair oordeel te vellen of de inhoud van het boek te beoordelen. De Bond tegen vloeken let op de hoeveelheid grove woorden, de mate waarin grove taal gebezigd wordt.

Niet alle grove woorden zijn even zwaar. Er wordt mede gelet op de intensiteit van de grove taal. Tijdens de Kinderboekenweek brengt de Bond tegen vloeken verslag uit. De pers wordt ervan op de hoogte gesteld.

Ter verduidelijking

Onder *vloeken* verstaan we woorden waarin de naam van God of Jezus op een oneigenlijke manier gebruikt wordt. Ook *verdomd* en *verdomme* rekenen we tot vloeken.

Aan de juryleden vragen we te letten op de volgende soorten woorden:

Vloeken , blasfemische taal

Voorbeelden: *God, Jezus Christus, godverdomme, verdomme* enz.

Bastaardvloeken (vervormingen)

Voorbeelden: *gadverdamme, gadverdarrie, o jee, jeetje, jemig*, enz.

Algemene scheldwoorden

Voorbeelden: *rotzak, klootzak*, enz.

Verwensingen, verwijzingen naar ziektes of handicaps

Voorbeelden: *kankerlijer, tering, krijg de tyfus, krijg de klere* enz.

Discriminerend of racistisch taalgebruik

Voorbeelden: *zwarte, Jood, kutmarrokaan* enz.

Beledigende woorden over iemands uiterlijk

Voorbeelden: *schele, vetzak*, enz.

Schuttingtaal, seksueel getint taalgebruik

Voorbeelden: *shit, fuck, kut, lul*, enz.

Beoordeelde boeken 2016

	Titel	Schrijver/illustrator	Uitgever	Categorie	Waardering
1	Tijs en de eenhoorn	Imme Dros	Querido	Tot 6 jaar	Zilveren griffel
2	Kom uit die kraan!!	Tjibbe Veldkamp	Lemniscaat	Tot 6 jaar	Zilveren griffel
3	Mooi boek	Joke van Leeuwen	Querido	Vanaf 6 jaar	Zilveren griffel
4	De tuin van de walvis	Toon Tellegen	Querido	Vanaf 6 jaar	Zilveren griffel
5	Groter dan de lucht, erger dan de zon	Daan Remmerts de Vries	Querido	Vanaf 9 jaar	Zilveren griffel
6	Gips	Anna Woltz	Querido	Vanaf 9 jaar	GOUDEN GRIFFEL
7	Een aap op de wc	Joukje Akveld	Hoogland & Van Klaveren	Informatief	Zilveren griffel
8	Stem op de okapi	Edward van de Vendel (auteur) Martijn van der Linden (illustrator)	Querido	Informatief	Zilveren griffel + Vlag en wimpel Penseel- en paletjury
9	Nooit denk ik aan niets	Hans & Monique Hagen	Querido	Poëzie	Zilveren griffel
10	Rond vierkant vierkant rond	Ted van Lieshout	Leopold	Poëzie	Zilveren griffel
11	Bas en Daan graven een gat	Mac Barnett	Hoogland & Van Klaveren	Tot 6 jaar	Vlag en wimpel griffeljury
12	Wat zou jij doen?	Guido van Genechten	Clavis	Tot 6 jaar	Vlag en Wimpel griffeljury
13	Het boek zonder tekeningen	B.J. Novak	Lannoo	Tot 6 jaar	Vlag en wimpel griffeljury
14	Bens boot	Pieter Koolwijk	Lemniscaat	Vanaf 6 jaar	Vlag en Wimpel griffeljury
15	De zee kwam door de brievenbus	Selma Noort	Leopold	Vanaf 6 jaar	Vlag en wimpel griffeljury
16	Lotte & Roos. Samen ben je niet alleen	Marieke Smithuis	Querido	Vanaf 6 jaar	Vlag en wimpel griffeljury
17	Spijkerzwijgen	Simon van der Geest	Querido	Vanaf 9 jaar	Vlag en wimpel griffeljury
18	De veertiende goudvis	Jennifer L. Holm	Hoogland & Van Klaveren	Vanaf 9 jaar	Vlag en wimpel griffeljury
19	Suikerspin	Derk Visser	Gottmer	Vanaf 9 jaar	Vlag en wimpel griffeljury
20	De blauwe vinvis	Jenni Desmond	Lemniscaat	Informatief	Vlag en wimpel
21	Steve Jobs. Waanzinnig goed	Jessie Hartland	Luitingh-Sijthoff	Informatief	Vlag en wimpel griffeljury

22	Van oerknal tot robot. Alles heeft een begin	Marc ter Horst	Gottmer	Informatief	Vlag en wimpel griffeljury
23	In een slootje ben ik een bootje	Bette Westera	Lannoo	Poëzie	Vlag en wimpel griffeljury
24	Hondje, de enige echte	Yvonne Jagtenberg (illustrator en auteur)	Rubinstein	Illustraties	Zilveren penseel
25	Lettersoep	Harriët van Reek (illustrator en auteur)	Querido	Illustraties	GOUDEN PENSEEL
26	Mijn opa is een boom	Ingrid Godon (illustrator) Kim Crabeels (auteur)	Lannoo	Illustraties	Zilveren palet
27	Het gat	Øyvind Torseter (illustrator en auteur)	De Harmonie	Illustraties	GULDEN PALET
28	Avonturen van Odysseus	Charlotte Dematons, Annette Fienieg, Piet Grobler, Annemarie van Haeringen, Alice Hoogstad, Philip Hopman, Mies van Hout, Jan Jutte, Martijn van der Linden, Georgien Overwater, Daan Remmerts de Vries, Ingrid en Dieter Schubert, Noëlle Smit, Harmen van Straaten, Thé Tjong-Khing, Marije Tolman, Fleur van der Weel, Sylvia Weve	Hoogland & Van Klaveren	Illustraties	Vlag en wimpel Penseel- en paletjury
29	Schobbejacques en de 7 geiten	Merlijne Marell (illustrator en auteur)	Loopvis	Illustraties	Vlag en wimpel Penseel- en paletjury

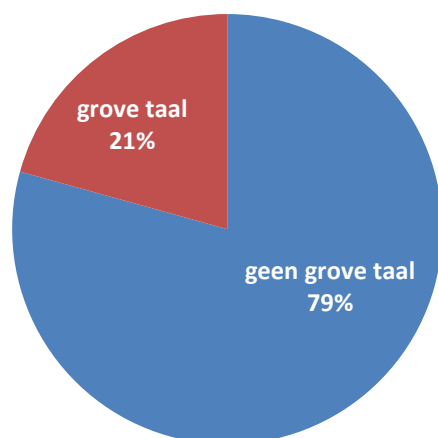
Uitslagen van het onderzoek

Er zijn **29 boeken** beoordeeld.

23 boeken (79 %) bevatten geen of nauwelijks grove taal.

6 boeken (21 %) bevatten wel grove taal.

Grove taal in kinderboeken - 2016

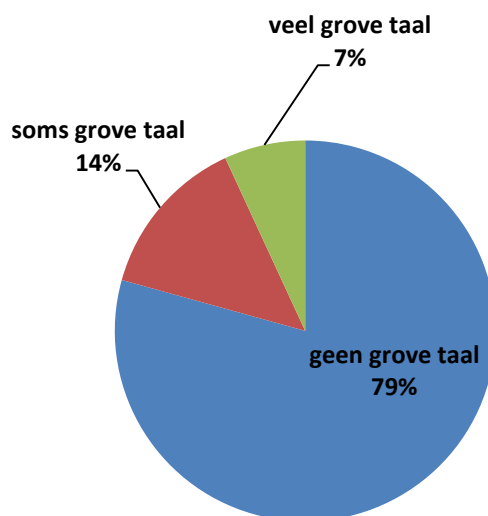
Geen-soms-veel grove taal

In 23 van de 29 boeken (79%) komt **geen** grove taal voor.

In 4 van de 29 boeken (14%) komt **soms** grove taal voor.

In 2 van de 29 boeken (7%) komt behoorlijk **veel** grove taal voor.

Grove taal in kinderboeken 2016

Conclusies

Veruit de meeste onderzochte boeken (23 van de 29) bevatten niet of nauwelijks grove taal. Dit komt neer op **79%**.

In 6 van de 29 onderzochte boeken komt wel grove taal voor. Dit komt neer op **21%**.

In 2015 bevatte **23%** van de onderzochte boeken grove taal.

In 2014 lag het percentage van boeken met grove taal op **40%**. Er is dus een dalende lijn te constateren wat betreft grof taalgebruik in de kinderliteratuur.

In 5 onderzochte boeken (17%) komen **vloeken met de naam van God of Jezus** voor.

De gvd-vloek komt in geen enkel boek voor. Wel zijn er woordcombinaties met god als *godsamme en godsakke*.

In vier boeken (14%) komt grove taal voor, **maar niet in grote mate**. De intensiteit van de grove taal is verschillend. Er komen vloeken voor met de naam van God (bijv. *godsakke*), maar ook woorden als *opsodemieteren* en *klootzak*.

Twee boeken (7%) bevatten vrij **veel grove en heftige scheldwoorden**.

In *Groter dan de lucht, erger dan de zon* (Daan Remmerts de Vries) komen veel grove woorden voor, met name in de beschreven peestsituaties. De hoofdpersoon, Elmer wordt vaak uitgescholden voor *Dooie*. Ook *Jezus* (als uitroep) komt geregeld voor.

In *Suikerspin* (Derk Visser) staan zo'n 25 grove woorden of opmerkingen. De intensiteit van sommige woorden is groot (bijvoorbeeld *tyfustrut*, *tyfusbitch*).

Winnende boeken

Het boek *Gips* van Anna Woltz dat een Gouden Griffel won, bevat enkele grove woorden.

In de winnende boeken *Lettersoep* (Gouden Penseel) van Harriët van Reek en *Het gat* (Gulden Palet) van Øyvind Torseter komen geen grove woorden voor.

Juryleden 2016

Annelien Alderliesten (Gouda), moeder en operatieassistente
Jannita van de Burgt (Barneveld), moeder en leraar basisonderwijs
Bep Gelderblom (Veenendaal), moeder en medewerker welzijnsorganisatie
Thirza van Grootheest (Zwolle), moeder en logopediste
Truida Hazeleger (Barneveld), moeder en leraar basisonderwijs
Mariska Houdijk (Elst), leraar basisonderwijs
Petra Verboom (Wijk en Aalburg), moeder en directeur basisonderwijs
Marloes Zeeman (Barneveld), moeder en leraar basisonderwijs

Coördinator: Kees Hazeleger, gastdocent KlasseTaal/Bond tegen vloeken.
Voorzitter jury en woordvoerder: Wilfried Verboom, directeur Bond tegen vloeken.

Veenendaal, oktober 2016

Bond tegen vloeken
Postbus 362
3900 AJ Veenendaal
0318 512002
info@bondtegenvloeken.nl

21% van de kinderboeken bevat grove taal

VEENENDAAL- De lezersjury van de Bond tegen vloeken heeft in 21% van de onderzochte kinderboeken vloeken en andere grove taal aangetroffen. Veruit de meeste boeken bevatten geen grove taal. Voor het tweede jaar op rij is een verbetering waar te nemen. De Bond tegen vloeken is blij met de dalende lijn wat betreft grof taalgebruik in de kinderliteratuur.

De Bond tegen vloeken onderzoekt jaarlijks de door de CPNB (Stichting Collectieve Propaganda van het Nederlandse Boek) genomineerde en bekroonde kinderboeken. 6 van de 29 boeken (21%) bevatten grove taal. Dit is verbetering ten opzichte van 2015 (23%) en van 2014 (40%).

Het boek *Gips* van Anna Woltz dat een Gouden Griffel won, bevat enkele grove woorden. In de winnende boeken *Lettersoep* (Gouden Penseel) van Harriët van Reek en *Het gat* (Gulden Palet) van Øyvind Torseter komen geen grove woorden voor. Behoorlijk veel grove woorden trof de lezersjury aan in *Groter dan de lucht, erger dan de zon* van Daan Remmerts de Vries. De hoofdpersoon (Elmer) wordt vaak uitgescholden met *Dooie*. Ook *Jezus* (als uitroep) komt geregeld voor.

De Bond tegen vloeken wil de vinger aan de pols houden op het gebied van respectvol taalgebruik. Het kinderboekenonderzoek van de Bond tegen vloeken heeft als zodanig een signaalfunctie.

In het juryrapport ziet de Bond een stimulans om door te gaan met het geven van gastlessen. KlasseTaal, de onderwijsafdeling van de Bond tegen vloeken, geeft jaarlijks aan ruim 20.000 jongeren les over respectvol taalgebruik.

Afkortingen:

Zilveren Griffel: zg
Zilveren Penseel: zp
Zilveren Palet: zpa
Vlag en Wimpel griffeljury: VWgr
Vlag en Wimpel penseel en paletjury: VWpp
Gouden Griffel: GG
Gouden Penseel: GP
Gulden Palet: GPA

Bijlage 1

Beoordeelde boeken waarin geen of nauwelijks grove taal voorkomt

Tijs en de eenhoorn	Imme Dros	Querido	Tot 6 jaar	zg	Geen grove taal
Kom uit die kraan!!	Tjibbe Veldkamp	Lemniscaat	Tot 6 jaar	zg	Geen grove taal
Mooi boek	Joke van Leeuwen	Querido	Vanaf 6 jaar	zg	Geen grove taal
De tuin van de walvis	Toon Tellegen	Querido	Vanaf 6 jaar	zg	Geen grove taal
Een aap op de wc	Joukje Akveld	Hoogland & Van Klaveren	Informatief	zg	Geen grove taal
Stem op de okapi	Edward van de Vendel (auteur) Martijn van der Linden (illustrator)	Querido	Informatief	zg + VWpp	Geen grove taal
Nooit denk ik aan niets	Hans & Monique Hagen	Querido	Poëzie	zg	Geen grove taal
Bas en Daan graven een gat	Mac Barnett	Hoogland & Van Klaveren	Tot 6 jaar	VWgr	Geen grove taal
Wat zou jij doen?	Guido van Genechten	Clavis	Tot 6 jaar	VWgr	Geen grove taal
Het boek zonder tekeningen	B.J. Novak	Lannoo	Tot 6 jaar	VWgr	Geen grove taal
Bens boot	Pieter Koolwijk	Lemniscaat	Vanaf 6 jaar	VWgr	Geen grove taal
De zee kwam door de brievenbus	Selma Noort	Leopold	Vanaf 6 jaar	VWgr	Geen grove taal
De veertiende goudvis	Jennifer L. Holm	Hoogland & Van Klaveren	Vanaf 9 jaar	VWgr	Nauwelijks grove taal 109 jeetje
De blauwe vinvis	Jenni Desmond	Lemniscaat	Informatief	VWgr	Geen grove taal

Van oerknal tot robot. Alles heeft een begin	Marc ter Horst	Gottmer	Informatief	VWgr	Geen grove taal
Steve Jobs. Waanzinnig goed	Jessie Hartland	Luitingh-Sijthoff	Informatief	VWgr	Nauwelijks grove taal 26 Jeetje, 57 verkloot
In een slootje ben ik een bootje	Bette Westera	Lannoo	Poëzie	VWgr	Geen grove taal
Rond vierkant vierkant rond	Ted van Lieshout	Leopold	Poëzie	zg	Nauwelijks grove taal 44 doodleuk 2x, ergerde me dood
Hondje, de enige echte	Yvonne Jagtenberg (illustrator en auteur)	Rubinstein	Illustraties	zp	Geen grove taal
Lettersoep	Harriët van Reek (illustrator en auteur)	Querido	Illustraties	GP	Geen grove taal
Mijn opa is een boom	Ingrid Godon (illustrator) Kim Crabeels (auteur)	Lannoo	Illustraties	zpa	Nauwelijks grove taal 5 kop
Het gat	Øyvind Torseter (illustrator en auteur)	Harmonie	Illustraties	GPA	Geen grove taal
Schobbejacques en de 7 geiten	Merlijne Marell (illustrator en auteur)	Loopvis	Illustraties	VWpp	Nauwelijks grove taal 22 muil

Bijlage 2

Beoordeelde boeken waarin soms grove taal voorkomt.

In de laatste kolom zijn de woorden letterlijk weergegeven met vermelding van de bladzijde.

Gips	Anna Woltz	Querido	Vanaf 9 jaar	GG	31 idioot 43 rotafdeling 54 gatver 69 God 100 idioot 153 God
Lotte & Roos. Samen ben je niet alleen	Marieke Smithuis	Querido	Vanaf 6 jaar	VWgr	17 belazerd 48 Getver, Zo dood als een pier 51 Getver! 54 Ze is stom, mama! 65 Stomme Roos! 67 stomme Roos (2x) 83 Nee stommerd, giert ze 94 Getverdemme, wat een vieze kindertjes zijn jullie! 105 O jee
Spijkerzwijgen	Simon van der Geest	Querido	Vanaf 9 jaar	VWgr	45 goh, 47 sukkel, 49 klotemeerkoet, 126 klootzak, klootzak, godvergeten klootzak, 138 besodemieterd, 151 godsakke, besodemieterd, godsakke, 187 opsodemieteren, 198 klootzak, 220 besodemieterd
Avonturen van Odysseus	Charlotte Dematons e.a.	Hoogland & Van Klaveren	Illustraties	VWpp	7 smeerlappen, rotzakken, godnondeju 9 sukkel, 34 sukkelkje 10 debielen, godsamme, minkukels, opdonderen 17 Goeiegod, gedonder, 18 nondeju (2x), 29 jeetje 33 goeiegenade, 34 verdomd

Bijlage 3

Beoordeelde boeken waarin *veel* grove taal voorkomt.

In de laatste kolom zijn de woorden letterlijk weergegeven met vermelding van de bladzijde.

Groter dan de lucht, erger dan de zon	Daan Remmerts de Vries	Querido	Vanaf 9 jr	zg	25 gád-ver-damme, eikel 28 Jezus, Je-zus-mi-na 39 Jezus 43 smoel 46 Jezus 49 Kolere 55 Jezus 56 hé, dooie! DOOIE 59 dooie, 60 dooie 57 Jezus, wat een dooie 63 poepchinees, druipsnor, lafbek 64 jeutje 66 slome eikel, Dooie! 5x, smoelwerk 72 debiel, Jezus 76 goh 2x 77 ik zou willen dat hij op z'n bek ging. Op z'n smoel zou vallen 82 Godjezus 89 jasses 93 Jezus 98 Eend! Zeurkont! Sufpegel! Jezus 99 Goeie genade 100 God! 102 ja-jézus 105 dooie 2x, achterbakse rat 109 rotwif 134 Jezus mina op een houtvlot 140 slimme donder 143 Jezus 152 donders 156 lul 159 bek, idioot. Lul 168 retevervelend 179 lul (2x) 181 Jeuzus op een houtvlot 182 lul
Suikerspin	Derk Visser	Gottmer	Vanaf 9 jaar	VW gr	9 fuck 10 idioot 12 erger me dood, fuck 23 fuck 35 rotruzie 3x 39 dombo 52 verdomme 59 domme platte kop, oprotten, 66 rotbosjes, oprotten 67 poten, tyfustrut 70 irritant mormel 78 gadver 81 fuck 82 fuck 89 rotleven 92 gadver 104 gadver 115 gadver 125 vuile tyfusbitch 2x

Bijlage 4

Beoordeelde boeken met grove taal, waaronder vloeken met de naam van God

In de laatste kolom zijn de woorden letterlijk weergegeven met vermelding van de bladzijde.

Groter dan de lucht, erger dan de zon	Daan Remmerts de Vries	Querido	Vanaf 9 jaar	zg	25 gád-ver-damme, eikel 28 Jezus, Je-zus-mi-na 39 Jezus 43 smoel 46 Jezus 49 Kolere 55 Jezus 56 hé, dooie! DOOIE 59 dooie, 60 dooie 57 Jezus , wat een dooie 63 poepchinesees, druipsnor, lafbek 64 jeutje 66 slome eikel, Dooie! 5x, smoelwerk 72 debiel, Jezus 76 goh 2x 77 ik zou willen dat hij op z'n bek ging. Op z'n smoel zou vallen 82 Godjezus 89 jasses 93 Jezus 98 Eend! Zeurkont! Sufpegel! Jezus 99 Goeie genade 100 God! 102 ja-jézus 105 dooie 2x, achterbakse rat 109 rotwijf 134 Jezus mina op een houtvlot 140 slimme donder 143 Jezus 152 donders 156 lul 159 bek, idioot. Lul 168 retevervelend 179 lul (2x) 181 Jezus op een houtvlot 182 lul
Gips	Anna Woltz	Querido	Vanaf 9 jaar	GG	31 idioot 43 rotafdeling 54 gatver 69 God 100 idioot 53 God
Spijkerzwijgen	Simon van der Geest	Querido	Vanaf 9 jaar	VWgr	45 goh, 47 sukkel, 49 klotemeerkoet, 126 klootzak, klootzak, godvergeten klootzak, 138 besodemieterd, 151 godsakke , besodemieterd, godsakke , 187 opsodemieteren, 198 klootzak, 220 besodemieterd
Suikerspin	Derk Visser	Gottmer	Vanaf 9 jaar	VWgr	9 fuck 10 idioot 12 erger me dood, fuck 23 fuck 35 rotruzie 3x 39 dombo 52 verdomme 59 domme platte kop, oprotten, 66 rotbosjes, oprotten 67 poten, tyfustrut 70 irritant mormel 78 gadver 81 fuck 82 fuck 89 rotleven 92 gadver 104 gadver 115 gadver 125 vuile tyfusbitch 2x
Avonturen van Odysseus	Charlotte Dematons e.a.	Hoogland & Van Klaveren	Illustraties	VWpp	7 smeerlappen, rotzakken, godnondeju 9 sukkel, 34 sukkelkje 10 debielen, godsamme , minkukels, opdonderen 17 Goeiegod , gedonder, 18 nondeju (2x), 29 jeetje 33 goeiegenade, 34 verdomd